

Sri Lanka avança cap a la pau

Quan arreu del món els conflictes més publicitats són els que van de mal borràs, a Sri Lanka s'obre una escletxa per a la pau, a través de la paraula, per passar pàgina en un enfrontament que els ha tingut tots i que ha provocat més de 64.000 morts.

L'exèrcit de Sri Lanka i els Tigres per a Alliberament de l'Eelam Tàmil (LTTE) s'han passat quasi vint anys lluitant a mort. Uns, per uniformar el país, els altres, per aconseguir l'autodeterminació. Pel camí s'han comès tot de violacions de drets humans, uns amb la força de l'estat, i els altres amb la d'una de les guerrilles més eficaces del món, capaç de mantenir una guerra convencional, una guerra de guerrilles i atemptats suïcides més nombrosos que els de qualsevol grup fonamentalista islàmic.

La violència, però, s'ha aturat des del passat 23 de febrer amb una treva compartida. La calma s'ha mantingut tot aquest temps i ha permès que del dia 16 al 18 de setembre les dues delegacions es reunissin en una base naval de Tailàndia, a 260 km davant de Bangkok, en el que és el quart intent de posar pau mitjançant la paraula en un conflicte que va esclatar fa quasi vint anys. Després d'aquests tres dies, sembla que la pau actual, com a mínim, no es trenca, i després d'unes converses "franques i constructives", segons el mediador noruec, s'ha arribat a alguns acords sobre una força conjunta multiètnica per facilitar el retorn de refugiats i desplaçats, desminatge, reconstrucció del país, i noves dates per continuar les negociacions. De moment, doncs, es deixa per a més endavant el moll de l'os: l'estatus polític final de Sri Lanka. Però per a sorpresa de tothom, el delegat de l'LTTE, Anton Balasingham, ja va mostrar un matís inèdit fins ara respecte a la tradicional demanda d'un estat propi per als tàmls: "Si la nostra demanda d'autonomia regional i autogovern és rebutjada, i continuen les condicions d'opressió, la nostra gent no tindrà altra opció que lluitar per la independència política i un estat. Aquest seria el darrer recurs sota el principi del dret

d'autodeterminació, que tal com s'entén a l'ONU és molt ampli." Balasingham recordà que l'autodeterminació no és només independència, per això assegurà que "dir que l'LTTE lluita per un estat independent no és pertinent". També el representant del Govern singalès, Gamini Lakshman Peiris, va dir que les converses havien anat millor que no s'esperava.

Per arribar fins aquí, però, han hagut de morir més de 64.000 persones i s'ha hagut de patir la devastació del nord i l'est del país durant quasi vint anys. La violència, però, ja es començà a gestar abans. L'imperi britànic colonitzà l'illa el 1815 i va privilegiar els tàmls i els musulmans i va marginar els singalesos. Aquests són majoritaris a l'illa, són budistes ortodoxos, d'origen indoeuropeu, i van arribar-hi al segle VI aC, arraconant al centre els pobladors autòctons, els veddhas, dels quals, avui, en queden molt pocs. Els tàmls són el segon grup ètnic del país, parlen una llengua dravídica, i es divideixen en tàmls de Sri Lanka i de les Plantacions. Els primers van arribar al nord i est de l'illa fa dos mil anys, provenien del sud de l'Índia, i són majoritàriament hindús, tot i que també n'hi ha de cristianitzats. És d'aquest grup que s'alimenta l'LTTE. El segon grup, més moderat, van ser introduïts al centre de l'illa pels anglesos al segle XIX per treballar en les plantacions de te. Un tercer grup important és el dels anomenats moros, parlen tàmil arabitzat, són sunnites i són compostos per descendents de mariners àrabs arribats a l'est de l'illa al segle X, i tàmls islamitzats. Aquest grup, tradicionalment, ha donat suport al Govern singalès, ja que sempre han temut que a la seva zona s'establís un estat tàmil que els discriminés.

La política colonial birànica, doncs, reforçà el sentiment singalès que els tàmls eren la quinta columna de l'Índia, de ma-

nera que quan al 1948 Sri Lanka (aleshores Ceilan) va esdevenir independent, els singalesos es van fer amb el poder i començaren a dictar normes uniformadores al voltant dels seus símbols identitaris: la llengua, singalès, i la religió, el budisme. També van centrar les inversions en les zones on eren majoritaris. Als anys setanta, però, en plena voràgine independentista revolucionària mundial, els tàmlils moderats es radicalitzaren, i aparegueren diversos grups armats, com l'LTTE, que reivindicaven un estat independent, un Eelam, fent referència al regne tàmil que hi va haver al nord de l'illa entre els segles XIII i XVI i que tenia el tigre com a símbol. Alhora, també hi hagué un aixecament singalès de to marxista, que també va ser combatut pel Govern, i, en aquest cas, anoerrat amb contundència.

Implicació índia... A l'inici dels vuitanta la situació es va aguditzar, amb un govern molt presidencialista (influint per la V República francesa), i va esclatar la primera guerra tàmil (1983-1990). Els grups armats tàmlils van rebre ajuda dels països amics de la revolució, com Líbia, Palestina, Corea del Nord, i països de l'Europa de l'Est, però sobretot de l'Índia, en concret dels seus serveis secrets i de l'estat federat de Tamil Nadu. L'Índia, però, es va ficar de ple en el conflicte el 1987, i va promoure un acord amb Sri Lanka per donar poders limitats als tàmlils. Per assegurar que es complís l'acord, els soldats indis es van desplegar al nord de l'illa, cosa que suposà l'entrada a l'infern. L'LTTE, al principi, ho acceptà, però després s'en va desdir i va començar un conflicte entre els Tigres i els soldats indis. A més, a la zona singalesa de l'illa, un partit ultranacionalista, el que havia provocat l'aixecament marxista als anys setanta, va iniciar una campanya terrorista contra un govern que titllaven de "traïdor" per pactar amb els indis i tàmlils. Per posar fi als atemptats, el govern va posar en marxa el terrorisme d'estat.

A la zona tàmil l'Índia es va haver de retirar davant la impossibilitat d'aturar els Tigres, però va deixar un seguit de grups armats tàmlils per lluitar contra l'LTTE. Es dona el cas que els Tigres van tenir en aquesta ocasió tant l'ajuda discreta de Sri Lanka com, sobretot, la del Pakistan, que

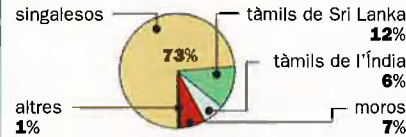
Tàmils i singalesos

CLAU

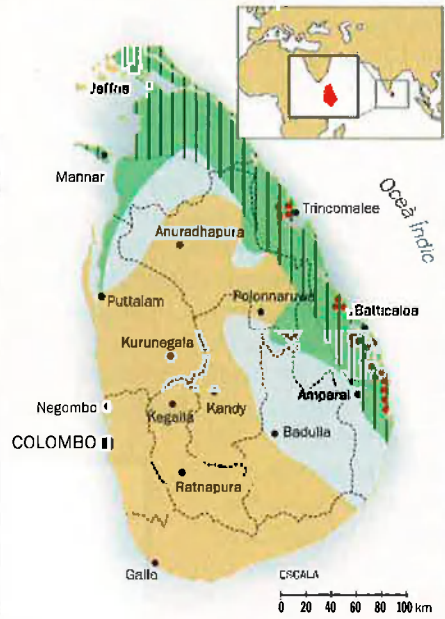
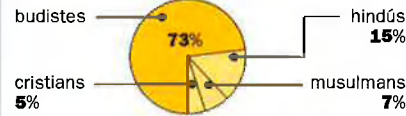
- Singalesos
- Tàmils de l'Índia
- Tàmils de Sri Lanka
- Zona d'operacions de l'LTTE
- Moros

Superfície 64.453 km²
Habitants 19 milions

Identitat

Religió

Font: *Mondes rebelles*. Ed. Michalon / Gràfic: VANESSA PRIETO

El portaveu de l'LTTE, Anton Balasingham, a l'esquerra, i el ministre d'Afers Constitucionals de Sri Lanka, Gamini Lakshman Peiris, el primer dia de les converses de pau el passat dia 16.

seguia la lògica de "l'enemic del meu enemic és el meu amic". I de la mateixa manera que abans havia ajudat Sri Lanka, ara ajudava l'LTTE i li obria els mercats negres de Karachi i Kabul. Alhora, l'LTTE frenava els atacs a la comunitat musulmana de Sri Lanka.

Tant l'LTTE com el Govern de Sri Lanka van aconseguir controlar les zones res-

pectives, i després de tres mesos de treva, es va reiniciar la segona guerra tàmil (1990-1995). L'LTTE mantenia tres tipus de front, al nord era una guerra civil amb un estat tàmil *de facto*, a l'est feien guerra de guerrilles, i al sud, a la capital, hi cometien atemptats. A més, el 21 de maig del 1991, suposats membres dels Tigres mataren l'exprimer ministre indi Rajiv

Tigres per terra, mar i aire

Els Tigres per a l'Alliberament de l'Eelam Tàmil (LTTE) és un dels grups armats més forts del món, tant en la seva zona d'actuació directa com a la diàspora. Fundat el 1972 per Velupillai Prabhakaran quan tenia divuit anys, van començar a atemptar el 1978 i aviat es van convertir en els dominants entre la comunitat tàmil, amb una disciplina de ferro i una capacitat mortífera molt gran, no sols contra l'exèrcit de Sri Lanka, sinó també contra les faccions dissidents tàmlils (dins i fora del país). En els seus orígens eren marxistes, però amb el temps s'han centrat en la reivindicació nacional, i d'aquella època només els queda l'organització interna. Així, no solament han pogut mantenir unida l'organització, sinó també establir una administració estable en els territoris sota el seu control, on viuen unes 800.000 persones, amb policia, jutges, impostos, mitjans de comunicació i un sistema educatiu i sanitari precari tenallat per l'embargament imposat des de Colombo. Així, les condicions de vida en aquestes zones són molt dures i tenen mancances importants d'electricitat i aigua.

L'objectiu inicial, que encara mantenen, era reunificar el nord i est de l'illa i crear-hi un estat independent, però no per això van deixar de ser legals durant molt de temps a Sri Lanka. De fet, només els van il·legalitzar el 1998 i sota la pressió del clergat budista quan l'LTTE va atemptar contra el seu lloc més sagrat.

Disposen de les armes més sofisticades, comprades al mercat internacional o robades a l'exèrcit, i també en tenen de rudimentàries, fetes a les pròpies factories. Al final dels anys noranta es va proveir de míssils soviètics SA-7, amb els quals van abatre dos avions militars de càrrega. També són responsables, juntament amb el Govern de Sri Lanka, que aquesta illa

sigui un dels llocs amb més mines del món.

Un dels trets que els fa únics és disposar d'un grup anomenat Tigres del Mar, que han estat molt importants en el conflicte, d'una banda amb la flota d'embarcacions lleugeres de fibra de vidre, equipades amb armes i motors potentíssims, que en mitja hora arriben a les costes de la Índia; i de l'altra, pels submarinistes, capaços de posar mines a vaixells singalesos amb molta efectivitat. A més, disposen de drassanes i radars mòbils.

El 24 de juliol del 2001 l'LTTE va atacar el principal aeroport de Sri Lanka, va destruir-hi tres airbusos i en va deixar tres més molt malmesos.

Una altra branca dels Tigres són els de l'aire, precursors de les idees de Bin Laden, sembla que van estudiar per pilot a Europa per fer missions suïcides amb avions petits, tot i que no n'han arribat a fer mai cap. Els atacs suïcides, que els fan els pertanyents al grup Tigres Negres, han estat sempre per terra o per mar, i han estat més nombrosos que els de qualsevol grup propalestí i/o fonamentalista islàmic. Els seus objectius han afectat tant civils com soldats, i fins i tot han assassinat primers ministres i alta jerarquia militar i política. Aquests suïcides, els anomenen "ofensius", per diferenciar-los dels "defensius", que correspondrien al moment en què tot tigre, davant el perill de ser empresonat, s'empassa la càpsula de cianur que sempre duu penjada al coll,

igual com el seu líder. Prova d'aquesta determinació és el reduït nombre de Tigres que l'exèrcit de Sri Lanka ha capturat amb vida.

El fet que siguin capaços de suïcidar-se per un motiu polític i no religiós també els fa únics entre els grups armats. Cal dir, però, que també hi té molt a veure l'adoració que senten pel seu líder, que alhora sempre s'ha mostrat autoritari i desprietat. De fet, Amnistia Internacional no només ha denunciat les violacions de drets humans de l'exèrcit de Sri Lanka,

sinó també dels Tigres, especialment pel fet de reclutar nens de deu anys. La seva capacitat de motivació contrasta amb l'exèrcit professional a què s'enfronten, molt nombrós, però també delmat per contínues desercions.

En total, es calcula que l'LTTE podria tenir 15.000 membres, que lluiten contra 170.000 soldats. A més de la branca armada, tenen serveis d'espionatge, seccions estudiantil, femenina, sindical i un institut de recerca a Londres.

Tot això, ho financen amb els impostos que recaptin a la zona sota el seu control, a la diàspora i a través d'una immensa xarxa d'empreses, que inclou tant activitats legals com il·legals. Des dels atemptats de l'11 de setembre als EUA, però, les coses se'ls han posat més difícils. A més, s'ha trencat el tabú a les files de l'LTTE i es comença a sentir alguna dissidència contra el seu líder, l'idealitzat Prabhakaran, cosa que també pot ser el motiu de l'actual situació de pau. A diferència de Prabhakaran, el portaveu de l'LTTE en el procés de pau, Anton Balasinhham, és considerat un dels pocs tigres capaç d'afrontar la negociació. És per això que la seva delicada salut preocupa als partidaris de la pau de banda i banda. **O. C.**

Gandhi. No va ser fins que Chandrika Kumaratunga i el seu partit socialdemòcrata (SLFP) guanyà les legislatives i les presidencials que es va plantejar un alto el foc al 1995. Però el diàleg no duia enlloc i es van reprendre les hostilitats en la que és coneguda com la tercera guerra tàmil (1995-2002). L'LTTE va demostrar que la seva xarxa d'aprovisionament funcionava i fins usava míssils terra-aire i camions bomba, i atacava llocs sagrats dels budistes. Però Kumaratunga —que com molts dels dirigents singalesos havia patit a la pròpia carn els atemptats tàmil—, menà una política dual, d'una banda va reforçar l'exèrcit per obligar els Tigres a negociar a la baixa, i de l'altra va oferir propostes de descentralització. Però les seves idees no agradaren ni a l'LTTE ni als ultranacionalistes singalesos i al clergat budista.

El nou mapa polític que van deixar les eleccions del desembre del 2001 és una de les claus de l'actual procés de pau. Els conservadors de l'UNP de Ranil Wickremasinghe van guanyar els comicis generals, mentre que un any abans Kumaratunga havia obtingut la presidència. El fet que les dues forces polítiques principals governin en cohabitació ha fet que s'evitin en gran part les pugnes entre partits que en ocasions anteriors havien fet fracassar el procés de pau. Així doncs, tots dos partits, conscients que havien de complir amb les promeses electorals de pau, i ajudats per la mediació noruega, van acceptar la treva que els Tigres van oferir a la fi del 2001, i també van legalitzar l'LTTE. Una prohibició que, de fet, datava de 1998, quan van atemptar contra el lloc més sagrat dels budistes de Sri Lanka, el temple de Kandy. Un altre element que explica per què ara sí s'obren perspectives de pau és el desastre econòmic que viuen les dues bandes enfrontades, una, el Govern, per la despesa que ha fet en la guerra, i l'altra, pel cop de rebot que han patit les seves xarxes de finançament internacionals des de l'atemptat de l'11 de setembre als EUA.

Però encara no s'han resolt ni de bon tros tots els problemes d'aquest procés, i amb vista als propers comicis municipals a Sri Lanka les pugnes entre els dos grans partits podrien ressorgir, amb el perill que això comporta per a la pau. És per això que aquest estiu, quan Kumaratunga criti-

cava que es legalitzés l'LTTE, ràpidament van advertir-la de no continuar per ací tant l'Índia com els EUA. Dos països amb interès en l'estabilitat de la zona.

...I també dels EUA. De fet, els EUA van donar suport als anys vuitanta a una Sri Lanka aleshores molt proamericana, davant una Índia que, en plena guerra freda, donava suport als Tigres, però sobretot coquetejava amb Rússia i liderava els països no-alineats. Ara, però, les coses han canviat, i l'Índia no solament no vol un estat tàmil que faci enveja als seus 55 milions de tàmil, sinó que tampoc no vol donar esperances als grups independentistes de diverses regions índies com al Caixmir. A més, li interessa tenir bones relacions amb els EUA. A aquests, no sols els preocupa tenir tranquil·la la ruta marítima d'Europa amb el sud-est asiàtic, sinó que, també en plena guerra contra el terrorisme, creu que no serà sobrer neutralitzar un grup que té contactes amb fonamentalistes islàmics. Això sí,

ningú els ha vinculat encara amb Bin Laden.

Les converses sembla doncs que han cobert i fins i tot excedit expectatives. I no és estrany. De fet, ja abans de trobar-se el Govern i l'LTTE, hi havia hagut signes que auguraven un bon inici. Les dues bandes s'havien mostrat convençudes que la contrapart aquest cop sí que anava de debò. Però encara hi ha molt per fer fins que l'illa faci honor al seu significat de resplendent i es converteixi en "la Suïssa de l'Àsia", tal com van lloar-la l'any de la independència. Pilar Petit, metgessa catalana establerta a l'illa, creu que "hi pot haver una pau que duri uns anys, esperem que molts, però quan la comunitat internacional es torni a oblidar de Sri Lanka, molt probablement tornarà a haver-hi una situació de guerra, i si no la volen s'hi hauran de posar amb calma. Les desconfiances no s'acabaran en dos dies". Tot just som a l'inici, doncs.

Oriol Cortacans

V CICLE DE CANTAUTORS 2002
Burjassot

LUIS E. AUTE
28 setembre

ALEX UBAGO
4 octubre

22,30h - Anfiteatre de la Casa de Cultura de Burjassot

preu: 10 € anticipada, 12 € taquilla
venda anticipada: Serviticket, Servicalxa,
i Casa de Cultura de Burjassot.

informació: 96 316 06 30/31

